

AZ ANGOL—AMERIKAI PÉNZÜGYI KÖLCSÖN

Írta: Varga Jenő

A három hónapig tartó pénzügyi tárgyalások az Észak Amerikai Egyesült Államok (E. Á.) és Anglia között, melyek sokszor már a megszakításhoz álltak közel, 1945 december elején eredményhez vezettek. Anglia 4,4 milliárd dollár hitelt kap. Ebből 650 millió dollár a kölcsön és bérlettvörvény kötelezettségeinek fedezésére és az Angliában lévő amerikai hadifelszerelés megvásárlására szolgál, amely így angol tulajdonná válik. A hátralévő 3,75 milliárd dollárt Anglia 1951-ig tetszés szerinti részletekben veheti fel. Kamatot csak az igénybe vett összeg után fizet.

A nagy kölcsön tisztán pénzügyi feltételei meglehetősen kedvezőek, sokkal kedvezőbbek a Franciaországnak, Belgiumnak és Hollandiának nyújtott kölcsönöknél; 2,5/8% helyett 2% kamat, 30 év helyett 50 évi határidő, a visszafizetés 5 év múlva veszi kezdetét és nem fizetendő Anglia rossz gazdasági éveiben.

Az angol és amerikai sajtó jelentései szerint Anglia az E. Á.-t a tárgyalások alatt két gazdaságpolitikai intézkedéssel tartotta sakkban.

Az első fenyegetés az volt, hogy nem írja alá a Bretton Woods egyezményt. Ezzel Angliának lehetősége nyílt volna arra, hogy a fontsterling aranyfedezetét tetszés szerint és sokkal mélyebbre nyomja le, mint azt a Bretton-Woods egyezmény megengedi. Ez — ha átmenetileg is — nagyon megnövelte volna az angol áru versenyképességét a világpiacon az amerikaival szemben, továbbá Angliának lehetősége nyílt volna arra, hogy a jelenlegi sterlingblokk rendszerét fenntartsa.

Anglia második fenyegetése az volt, hogy az E. Á.-ban csak a legszükségesebbeket fogja vásárolni. Ezt a fenyegetését igen hatásosan tudta volna keresztülvinni. Anglia a háború előtti években 3—5-szörösét vásárolta az E. Á.-ban annak az árumennyiségnek, amelyet az E. Á.-ba kivitt. Az amerikai »Foreign Commerce Yearbook« gazdasági folyóirat jelentése szerint, Anglia az E. Á.-ban 1934-ben 413 millió dollár értékű árut vásárolt, míg az E. Á.-nak csak 89 millió dollár értékű angol árut adott el, 1935-ben 429 millió dollár értékben 112 millióval szemben, 1936-ban 464 millió értékben 137 millióval szemben. Az árut, melyet a háború előtt Anglia Amerikában vásárolt, megvásárolhatta volna saját domíniumaiban, vagy pedig olyan országokban, ahol angol pénzzel fizethetett volna. Így például Anglia 1936-ban az E. Á.-ból élelmiszert, dohányt, gyapjút és kőolajat hozott be. Egyedül ez a négy árucsoport, amelyet minden különleges nehézség nélkül máshol is beszerezhetett volna, több mint felét tette ki az angol behozatalnak az E. Á.-ból. Az E. Á. nagyon is megérezte volna az angol bevásárlások csökkenését, mert éppen Anglia az az ország, amely a legtöbb amerikai árut fogyasztja.

Valószínű, hogy ezek a körülmények készítették az amerikaiakat arra, hogy Angliának a kölcsöntárgyalásoknál ilyen kedvező feltételeket szabjanak.

Szembeötthő azonban, hogy az angolok a kölcsönrel kapcsolatban nem nagy örömet mutatnak, sőt inkább lehangoltak. Az általános hangulatot legjobban az »Economist« fejezi ki, amely szerint a szerződést azért kellett elfogadni, mert a nehéz helyzetből ez volt az egyedül kiút. Hasonló hangulat uralkodott az angol parlamentben is a kölcsönszerződés vitája alkalmával. Előre látható, hogy a szerződés megerősítése az amerikai kongresszus részéről sem fog simán menni. Franciaország és Belgium kölcsöneit nem az amerikai kormány, hanem az állami Kivételi és Behozatali Bank folyósította és ezekhez nem volt szükséges a kongresszus hozzájárulása.

Az Angliában uralkodó elégedetlen hangulat részben azon a felfogáson alapul, hogy bár a fasiszták elleni háborút az E. Á. és Anglia közösen viselték, a háború terheit, legalább is első időben Anglia egyedül viselte. Anglia 1940—

1941-ben, tehát míg az E. Á. ténylegesen háborúba nem lépett, nem csak saját magát, hanem az E. Á.-t is védte a német támadások elől. Ennek ellenére, minden árut, melyet az E. Á.-ból a hadviseléshez behozott, terjes árban arannyal, dollárdevizákkal és külföldi értékpapírokkal kellett megfizetnie. Csak midőn Anglia arany és devizatartaléka 600 millió fontsterlingről 3 millióra csökkent, kezdődtek a kölcsön és bértletszállítások. A hadikiadások és a tengeralattjárók és a bombázások okozta veszteségek Anglia részéről sokkal súlyosabbak voltak, mint az E. Á. részéről. Végül pedig, az E. Á.-ban minden 500 lakósra esik egy halott, míg Angliában minden 100 lakósra. Az angol közvélemény ilyen körülmények között a kölcsön és bértletszállításoknak váratlan és hirtelen megszüntetését a háború után igazságtalannak találta. Nem kevesebb ékeskedésével emlékezik meg az »Economist« arról a tényről, hogy Anglia, amely a közösen folytatott háborúból győztesen került ki, 50 évig adósa lesz szövetségeseinek, azaz, mint az »Economist« írja, Anglia 50 évig fog évente 140 millió dollárt fizetni azért, mert segítségére volt az E. Á.-nak, hogy határait megvédje.

Még barátságatlanabb fogadtatásban részesültek Angliában a kölcsönszerződés közgazdasági feltételei. Nincs sajnos birtokunkban a szerződés pontos szövege, de Truman elnök, Attlee miniszterelnök, valamint az amerikai Clayton államtitkár kijelentéseiből kitűnik, ezek a feltételek Anglia közgazdaságpolitikai szabadságát, az E. Á.-kal folytatott harcában a világgpiacokért úgy általában, mint a Brit Birodalom keretén belül szűk korlátok közé szorítják.

E kijelentések értelmében Angliának korlátoznia kell a vámkedvezményeket a birodalmon belül és az érdekelt államok, főleg az E. Á. bekegyezése nélkül, nem emelheti fel azokat. A kölcsönszerződés értelmében Angliának meg kell erősítenie a bretton-woodszi szerződést, ami által elveszíti a fontsterling aranyfedezetével való manipuláció lehetőségét.

Hogy a kölcsönszerződésnek Angliára nehezedő gazdasági terheit kellő módon értékelnünk, vizsgáljuk meg a két ország különböző gazdasági helyzetét a háború után.

Mindkét országnak érdeke az árukivitel fokozása a világgpiacokra. Az okok azonban, amelyek a két országot a kivitel fokozására kényszerítik, teljesen különbözők.

Az E. Á. azért akarják kivitelüket fokozni, mert termelési lehetőségeik a háború alatt megsokszorozódtak és árúknak csak kis részét tudják belső piacon elhelyezni. Ezért még nagyobb és húzamosabb munkanélküliség, még súlyosabb gazdasági válságok és még húzamosabb pangási korszakok fenyegetik, mint háború előtt. Az amerikai gazdasági politika tehát erősebb kiviteli lehetőségeket keres, hogy a fenyegető gazdasági nehézségeket elkerülje, vagy legalább is enyhítse.

Anglia ezzel szemben a háborúban elvesztette nemzeti vagyonának negyedét. — Körülbelül hatmilliárd fontsterlinget. — A háború előtti négy milliárd fontsterlingre rúgó külföldi tőkebefektetéseiből az 1945 július 28-iki »Economist« szerint, nem kevesebb, mint kétmilliárdot veszített el és külföldi adósságai 1945 áprilisában, nem számítva a »kölcsön és bértlet« kötelezettségeket, hárommilliárdra rúgtak.

Ez annyit jelent, hogy Anglia fizetési egyenlege a külföldi befektetések és a »láthatatlan kivitel« összezsugorodása folytán erősen passzívvá lett.

A háború előtti években Anglia a külföldről behozott árúk felét nem angol áruval fizette, hanem a »láthatatlan kivitel«-tel, vagyis külföldi tőkebefektetések és a hajózás hozadékával stb. A háború folytán ezek a bevételi források erősen összezsugorodtak. Ez annyit jelent, hogy Angliának a szükséges árumennyiség, mindennek előtt nyersanyagok és élelmiszerek, behozatala érdekében most a háború után több árut kell kivinnie, mint a háború előtt. Angliának természetesen még ezen felül is kell exportálnia, hiszen a fokozott kivittelhez több nyersanyagra van szüksége, azonfelül a lecsökkent nyersanyag- és áru-

készleteket is normális mértékre kell emelnie.

Végül a pénzügyi egyezmény keresztülvitele Anglia egyenlegét további évi 35 millió fontsterlinggel terheli.

A háború előtti évtizedben Anglia összkivitele átlagosan évi 400 millió fontot tett ki. Anglia kénytelen lesz 50%-kal több árút kivinni, mint háború előtt, ha a háború előtti behozatalát fenn akarja tartani és fizetési mérlegének egyensúlyát nem akarja felhorítani. Itt már tekintetbe vettük azt is, hogy Angliának mezőgazdaságának a háború alatt történt erős kifejlesztése folytán kisebb élelmiszerbehozatalra lesz szüksége, mint azelőtt. Amennyiben Angliának nem sikerül kivitelét 50%-kal emelnie, úgy számára nem marad más hátra, mint népességének szükségletét, a tömegek életszínvonalát erősen lenyomni, ami azután természetesen szociális bonyodalmakhoz vezetne.

Látjuk tehát, hogy a kivitel emelése Anglia részére sokkal égetőbb kérdés, mint az E. Á. részére, amely nem azért exportál, hogy behozhasson, hanem azért, hogy gyáripárát foglalkoztassa. Az E. Á. törekvése, sokat kivinni, keveset behozni önmagában elfenntmondó, azonban ezt az ellentmondást, ha átmenetileg is, — kölcsönök nyújtásával, vagyis áruhitellel át tudja hidalni.

A két angolszász határon azon törekvése, hogy kivitelét a háborúelőttivel szemben növelje, a világpiaconak a háború által okozott gyenge felvevőképességébe ütközik. Bár Európa és Ázsia elszegényedett országaiban nagy és kínzó áruhiány uralkodik, ennek kielégítéséhez hiányzik a fizetőképesség. Ezen országok nem rendelkeznek sem arannyal, sem áruval, melynek fejében Angliában, vagy az E. Á.-ban bevásárlásokat eszközölhetnének. Ezeknek előbb elpusztított emelőgépezetüket kell felépíteniök, hogy kivitelre árút termelhesse- nek. Ezek az országok tehát csakis abban az esetben tudnak vásárolni az angolszászoknál, ha azoktól nagy és hosszúlejáratú kölcsönöket kaphatnak.

Ilyen körülmények között, legalább is az ekövetkező években a világpiacon folyó harcban az E. Á.-nak óriási előnyük van Angliával szemben. Az E. Á. aktív kereskedelmi és fizetési mérlegükre, valamint óriási aranytartalékukra támaszkodva könnyen adhatnak árút hitelbe, sőt fokozott kivitelüket tőke kivittelé is fejleszthetik, míg ugyanezt, a nehéz helyzetben levő Anglia, csak sokkal kisebb mértékben teheti meg.

Az E. Á. másodszor azért is előnyben van, mert nyersanyagban gazdag, gyáripárának gépi felszerelése sokkal korszerűbb, így munkateljesítménye sokkal nagyobb, a munkabérekétségek a magasabb munkabérek ellenére is sokkal kisebbek. Így az áru előállításának költsége lényegesen alacsonyabb, mint Angliában. Az angol szakértőbizottságok, melyek a háború alatt az E. Á.-ban voltak, ezt a tényt az acél-, a gép- és különösen a textiliparban megállapították.

Harmadszor az E. Á. már azért is előnyben van Angliával szemben, mert a vámvédett amerikai piac felvevőképessége sokkal nagyobb, mint az angolé. Ez a körülmény lehetővé teszi az amerikai monopóliumoknak, hogy a belső piacon magasabb áron árúsítva, árúfeleslegét előállításának áron alul dobja a világpiacon. Ugyanakkor emlékezzünk arra, hogy a háború előtti évtizedben az E. Á. gyáripari termelésének csak 5—7 százalékát szántotta ki.

Anglia ezen előnyök ellensúlyozására a vámkedvezmények rendszerét használta fel, amely a Világbirodalom határain belül számára előnyös helyzetet biztosított.

Anglia sokáig ragaszkodott a szabadkereskedelemhez, amely, míg a »világ műhelye« volt, tényleg nagy előnyöket biztosított számára, sőt még később is, amikor az E. Á., Japán és Németország az angol árút a világpiaconról már kiszorította. De már 1945. okt. 15-án így ír a »Times«:

»Anglia nem könnyű szívvel mondott le a szabadkereskedelemről. Nagy belső ellenkezéssel tette ezt és abban a helyzetben, amelyért nem kis mértékben az E. Á. politikája felelős. A huszas években egészen a nagy gazdasági pangásig Anglia nyitott piac volt, ahol a többi országok

árúfeleslegüket értékesíteni és a részükre annyira szükséges idegen valutát felhajtani tudták.»

Csak a világgazdasági pangás idején (1929—1932) vezette be az Ottawai szerződés határozatai alapján a Világbirodalomba az angol árúkra a vámkedvezmények rendszerét.

Hogy ez a rendszer milyen hatásos volt, azt a következő szám adatok mutatják. Anglia egész kiviteléből a birodalom országai vásároltak:

1913	1929	1932	1937	1939
37%	44%	45%	48%	49%

A kedvezményes vámok rendszeré oda vezetett, hogy az angol kivitelnek majdnem a felét a birodalom országai veszik fel. A Délafrikai Unió 10 millió lakosával és Ausztrália 7 millió lakosával háború előtt több angol árút vettek fel, mint az E. Á. 133 millió lakosával.

Az angol kivitel másik hatásos védője a sterlingblokk. Ennek a jelentősége főleg a háború alatt nyilvánult meg, amikor a sterlingblokk országainak egész valutatartaléka Londonban összpontosult. Így a Brit birodalom országai csak akkor vásárolhatnak amerikai árút, ha a londoni valutaközpont erre a célra dollárt bocsájt rendelkezésre. India, amelynek tudvalevőleg több mint egymilliárd font követelése van Angliától, ennek fejében sem angol árút nem vásárolhat, mert azt Anglia gyenge fizetési egyenlege nem engedheti meg, sem pedig amerikai árút, mert ahhoz viszont Anglia nem ad dollárt.

Az amerikai közgazdasági körök a vámkedvezmények rendszerében és a sterlingblokk rendszerében nagy akadályt látnak arra nézve, hogy az amerikai árú kivitel a világbirodalom országaiba megnövelhessék. Ezért a pénzügyi táncszkozáscikkni követelték a vámkedvezmények rendszerének leépítését. A »New York Herald Tribune« pl. 1945. május 13-án így ír:

»Meg kell értenünk, hogy Angliát a sterlingblokkal, a vámkedvezményekkel és a külföldiek kipiszkálásával sokkal alaposabb gazdasági elszigetelődést folytat, mint amit mi a mi vámrendszerünkkel elérhetünk.«

A kedvezményes vámrendszer és a sterlingblokkrendszer leépítését igen befolyásos amerikai pénzügyi körök követelik, mint a kölcsön ellenszolgáltatását. Ez a követelés Angliában nagy ellenállást, ellenkezést eredményezett, amely nemcsak a konzervatív sajtóban nyilvánult meg, hanem még a laburisták hivatalos lapjában, a »Daily Heraldban« is. Az angol sajtó úgy ír erről, hogy ezen követelések teljesítése Angliát megfosztaná az önálló gazdaságpolitika lehetőségétől, vagy ahogyan a »Baltimore Sun« c. amerikai újság írja, e feltételek elfogadása Angliát az amerikai közgazdasági sárkány farkához kötné.

Amint az angol és amerikai szakkörök kijelentéseiből kiderül, a Washingtonban megkötött pénzügyi egyezmény tulajdonképpen egyezség, amely egyrészt Angliát kártalanítaná a közösen vezetett háború óriási kiadásaiért, másrészt részben teljesíti az E. Á. követelését, hogy Anglia ne csak kamattal és törlesztéssel fizessen a kölcsönért, hanem a vámkedvezmények és a sterlingblokk rendszereinek leépítésével is.

Hogy itt kompromisszumról van szó, az a következőkből világosan kitűnik. Nem határozták meg pontosan, hogy mikor lesz köteles Anglia a vámkedvezmények rendszerét leépíteni. Ezt a kötelezettséget valamely általános céllal elködösítik, amely szerint el kell távolítani az egyoldalú kereskedelmet, (értendő: meg kell szüntetni Anglia kedvezményes kereskedelmi lehetőségeit a birodalom többi részével folytatott kereskedelemben) és meg kell teremteni a sokoldalú kereskedelmet (értendő: be kell engedni az amerikai árut az angol világbirodalomba). Az 1946. évben majd nemzetközi gazdasági konferenciát hívnak össze, mely ezekről a kérdésekről tárgyal. Ennek az egyezségnek a szelleméből fakad az a határozat is, mely a sterlingblokk-országok londoni »befagyott« követeléseinek »felolvasztásáról« szól. Ezek az országok három

részre cszlanak. Az első részbe azok tartoznak, melyeknek követeléseit London azonnal köteles feloldani, így Egyiptom és India követelése egyrészét azonnal dollárban megkapja, ez pedig annyit jelent, hogy Anglia az amerikai kölcsönt nem használhatja fel tetszés szerinti módon, hanem egy részét köteles lesz odaadni hitelezőinek amerikai áruk bevásárlására. A második csoportba azok tartoznak, amelyeknek követeléseit Anglia 1945 után szabadítja fel, tehát a kölcsönügylet lebonyolítása után. A harmadik csoportba tartoznak azok az angol tartozások, amelyekket majd a háború után fennmaradt különböző adósságok, vagy visszakövetelések rendezésére fordítanak.

Az egyezmény ezen részének gazdaságpolitikáj jelentősége attól függ, hogy mekkora lesz az első csoportba tartozó követelések összege. Természetesen az egyezményt nagy általánosságban szövegezték meg, hogy úgy az angol parlamenten, mint az amerikai kongresszuson könnyen keresztülüsszon, úgy hogy ezek a pontok jóformán tetszés szerint magyarázhatók. Az sincs kizárva, hogy az az éles kritika, amelynek az angol parlament alávetette, csak arra szolgál, hogy az amerikai kongresszust meggyőzze, hogy milyen jó üzlet is ez a kölcsön az EÁ-nak és hogy ezáltal a kölcsön megerősítését elősegítse. Akárhogyan is áll a dolog, az angol közvélemény a kölcsönszerződést Anglia világgazdasági helyzetének rosszabbodásaként fogja fel. Anglia két évszázadon keresztül a világ bankárja volt, az egész világnak kölcsönöket folyósított és közben gazdaságpolitikai feltételeket diktált, ma nemcsak hogy kénytelen kölcsönt felvenni, hanem, hogy a kölcsönt egyáltalán megkaphassa kénytelen alávetni magát az EÁ gazdaságpolitikai feltételeinek. Érzik jól az angolok, hogy a kölcsön újabb lépés, amelyet az EÁ tesz előre az angol világbirodalom számára. Mint emlékezetes, egyes amerikai körök részéről már a háború alatt történtek bizonyos célzások és tervezgetések, hogy a brit birodalmat egészen, vagy részben amerikai ellenőrzés alá vessék (pl. az »Amerikai-Angol Unió« terve, amely az egész angolszász világot amerikai ellenőrzés alá helyezte volna, vagy az a terv, amely Délkelet-Ázsia gyarmatait, Indonéziát Indokínát és Malayát amerikai »érdekszférává« alakítja át). Churchill tudvalevőleg mindezt nem azért leté miniszterelnök, hogy likvidálja az angol világbirodalmat, Anglia legszélesebb köreinek az a benyomása a kölcsönszerződésről, hogy az az amerikaiakra nézve előnyös már csak azért is, mert lazítja a világbirodalom egyes részeinek kapcsolatát az anyaországgal abban a pillanatban, amikor Anglia amúgy is kénytelen Kínában és Délamerikában a terepet átengedni az EÁ-nak.

Mindez megmagyarázza azt a rossz hangulatot, amely a kölcsönszerződéssel kapcsolatban Angliában uralkodik és amely a parlamenti vitában is kifejezésre jutott. Az angol pénzügyminiszter arról számolt be, hogy az angol kúldöttség egy bizonyos összeget ajándékképpen, vagy segélyként, vagy pedig kamatmentes kölcsönként kért, ezt azonban az amerikaiak azzal utasították el, hogy ezt az amerikai szenátus úgysem hagyta volna jóvá. Elismerte, hogy a kölcsönszerződés nem a legelőnyösebb, azoknak viszont, akik bíralták, azt a kérdést tette fel: mi az ő indítványuk.

»A kölcsönszerződés nélkül, mondotta, ebben a mai veszélyteli világban, melyben élünk, nem volna többé reményünk, hogy valaha is együttműködhetünk majd az EÁ-val.

A kölcsönszerződés jóváhagyása ellen mindkét párt részéről többen felszóltak, bár Churchill a konzervatív párt tagjának a szavazástól való tartózkodást ajánlotta. A konzervatív Boothby erőlesen állást foglalt az egyezmény ellen és azt »közgazdasági München«-nek nevezte, miután az EÁ előtt kinyitja az összes világpiacokat. A laburista Norman Smith kijelentette, hogy az EÁ úgy bánik Angliával, mint valami legyőzött állammal, de sem ő, sem a legelőnyösebb bírálók nem találtak más kiutat Anglia súlyos helyzetéből. Még a régi

hadfelszerelési miniszter Littleton is azt mondta, hogy nem lát más kiutat és ezért nem szavaz a szerződés ellen.

.... »A szerződés szükséges, mondotta, de a feltételei nem jók.«

Bevin szerint az ország nehéz helyzetben van, amely az 1940-es katonai helyzetre emlékeztet.

Viharos vita után szavazott az alsóház, 70 konzervatív és 20 laburista a szerződés ellen szavazott. A felsőház, amelyben tudvalevőleg a konzervatívok vannak többségben, nem mert a szerződés ellen szavazni, bár Beaverbrook erősen bizonyígtatta, hogy Anglia talpra fog állni a kölcsön nélkül is.

Ezzel Anglia elfogadta a kölcsönszerződést és ha enyhítette is azt a gazdasági ellentétet, amely közte és az EÁ között fennáll, azonban távolról sem küszöbölte ki azt teljesen. A piacokért folyó harc még hevesebb formát fog ölteni, különösen majd akkor, ha a háború utáni áruéhség csillapultával az EÁ-ban elkezdődnek a túlermelés következtében a krízisek.

MAGYARORSZÁGI UTAM

Írta: Popovics Jován

A magyarországi választások napján érkeztem Budapestre újságíróink kis csoportjával. Rokonszenvvel telt érdeklődéssel indultunk, hogy meglássuk az új magyar demokrácia erejét. Mert ezen a napon egy harcnak kellett eldőlnie, hogy kitűnjék, vannak-e Magyarországon jelentős demokrata erők, van-e befolyásuk, s az alattomos és szívós magyar reakciót érték-e csapások, — egyszóval Magyarországon megszületett-e a demokrácia, mert Magyarországon az már régen nem volt, ha egyáltalán valaha létezett is.

Izgalommal vártuk az eredményt, nem azért, mintha ennek valamilyen hatása lenne a népi demokrácia megerősödésére az új Jugoszláviában, hanem azért, mert a demokratikus Jugoszláviának fontos hogy a szomszédos országokban barátai legyenek, s ennek az a feltétele, hogy ezek az országok demokratikusak legyenek, valamint azért is, mert a demokratikus Jugoszlávia polgárai a demokráciára nemcsak úgy tekintenek mint belügyre, hanem mint a háború utáni békés együttműködés előfeltételére az európai országok között. Nem úgy indultunk Magyarországra, mint egy legyőzött országba, amely majdnem az utolsó pillanatig a hitleri Németország mellett kitartott és amely Jugoszláviának annyi rosszat okozott, — hanem mint egy szomszédos országba, melyben nehéz szülési fájdalmak között a ki nem irtott fasizmus elleni harc során születik meg a demokrácia.

Hajnalban léptük át a határt. Sűrű nehéz ködbe ütköztünk, mintha az a határon kezdődött volna. Egy újságíró megjegyezte, hogy ez jelképes jelentőségű köd. Valódi londoni köd — mondotta. Azonban mindannyian megegyeztünk abban, hogy ez az útleírásban elcsépelte újságírói sablon volna. Mi azonban valóban ködbe jutottunk, amelyben a dolgok elvesznek, vagy más alakot és értelmet nyernek. Már az este megtudtuk, hogy a választásokon a demokratikus szövetkezés óriási többséget kapott, de hogy valójában a reakció győzött, amely belopakodott a »Nemzeti Függetlenség Front«-jába, belülről aláaknázza a gyenge magyar demokráciát.